

VISION 20years DoH 4.0 to SMART Thai CITIZEN 4.0
พ.ศ. 2579 คนไทยทุกกลุ่มวัย รอบรู้สุขภาพ อายุยืนยาวพร้อมสุขภาพยอดเยี่ยม”
นพ.วชิระ เพ็งจันทร์ อธิบดีกรมอนามัย

ประชาชนจะอายุยืนยาวพร้อมสุขภาพยอดเยี่ยม ต้องมีความรอบรู้ด้านสุขภาพ สามารถจัดการสุขภาพได้ด้วยตนเอง (Self-Management) และอยู่ในสังคมรอบรู้ (Literate Society) ผลการวิจัยของประเทศแคนาดาและสหรัฐอเมริกากระบุดตรงกันว่าผู้ที่มีความรอบรู้ด้านสุขภาพต่ำ ส่งผลให้เจ็บป่วยจนต้องพักรักษาตัวในโรงพยาบาล ผลผลิตภาพ (Productivity) ลดลงและค่าใช้จ่ายสุขภาพเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่าความรอบรู้ด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการค้นหาข้อมูลสุขภาพแบบออนไลน์ด้วยตนเอง

กรมอนามัยประกาศเจตนารมณ์ “รวมพลัง” เปลี่ยนกรมอนามัย ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2559 เป็นต้นมา เพื่อเตรียมคนกรมอนามัยให้เป็นคนไทย 4.0 ขับเคลื่อนประเทศไทย 4.0 ด้วยยุทธศาสตร์การเปลี่ยนแปลงและแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมตามแผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) โดยจัดทำแผนให้มีทิศทางเดียวกัน มีการบูรณาการเชื่อมโยงระหว่างแผนยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการ การนำแผนสู่การปฏิบัติและระบบปฏิบัติการ เปลี่ยนจากการทำงานตามบทบาทและหน้าที่ของแต่ละสำนัก/กองเป็นการทำงานร่วมกันแบบหุ้นส่วน เป็นกลุ่ม (clusters) พึ่งพาอาศัยกัน มีความผูกพันและเห็นความสำคัญซึ่งกันและกัน กรมอนามัยจึงได้พัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถทำงานข้ามวัฒนธรรมการทำงานแบบเดิม (Cross-functions) เข้าใจงานทุกระบบ ทำงานได้หลากหลาย มีความคิดสร้างสรรค์มีความสามารถด้านเทคโนโลยีและผลิตนวัตกรรมที่ตอบสนองความต้องการ พร้อมรับมือกับปัญหาใหม่ๆ ของคนและสังคมไทย

หนึ่งในยุทธศาสตร์สำคัญที่จะผลักดันกรมอนามัย 4.0 เพื่อมุ่งสู่วิสัยทัศน์กรมอนามัย ปี พ.ศ 2579 คือ "ทุกกลุ่มวัย รอบรู้สุขภาพ อายุยืนยาวพร้อมสุขภาพยอดเยี่ยม" คือ การพัฒนากรมอนามัยเป็นองค์กรรอบรู้ด้านสุขภาพ (Health Literate Organization) ซึ่งหมายถึงการรอบรู้ด้านสุขภาพเป็นเรื่องของทุกคนในองค์กร การจัดระบบ กระบวนการ และ บริการให้มีความสำคัญกับเรื่องข้อมูลและการสื่อสาร และเอื้อให้บุคลากรทุกคนมีความสามารถในการสื่อสาร การให้ข้อมูลและความรู้สุขภาพ จนทำให้ผู้รับบริการ ภาควิชาการ ทั้งในและนอกระบบสุขภาพเกิดการเข้าถึง เข้าใจ นำข้อมูลไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้ไม่ว่าผู้คนเหล่านั้นจะเป็นใครและมีลักษณะประชากรหรือข้อจำกัด เป็นอย่างไร

กรมอนามัยวาง Roadmap 20 ปี โดยแบ่งออกเป็น 4 ช่วงๆละ 5 ปี กรมอนามัยขับเคลื่อนด้วย เครื่องยนต์ 2 เครื่องคือ

1. เครื่องยนต์ที่มุ่งลดความเหลื่อมล้ำ (Inclusive Growth Engine)
2. เครื่องยนต์มุ่งการพัฒนาที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม(Green Growth Engine)

โดยกำหนดเป้าหมาย 5 ปีแรก คือ 3 เป้าหมายใน Inclusive Growth Engine และอีกหนึ่งเป้าหมายใน Green Growth Engine ดังนี้

1. Smart kids
2. Smart longest living and healthiest Citizen
3. PP&P disruptive health model by Health Literacy
4. Green & Clean Hospital by Tracking Tools

ช่วง 5 ปีแรก ประกอบด้วย 4 เป้าหมายคือ

1. เป้าหมาย Smart kids มีกิจกรรมสำคัญ (Key Action) คือ
 - 1.1. ยกกระดับความรู้ด้านสุขภาพของพ่อแม่ ด้วย Digital Health และ Application ได้แก่
 - 1.1.1. สมุดสีชมพู (คู่มือ พ่อแม่ ในการดูแลตนเองและลูกทุกมิติ)
 - 1.1.2. DSPM (คู่มือ เฝ้าระวังพัฒนาการเด็ก โดย พ่อแม่ ผู้ปกครอง)
 - 1.2. กระตุ้นให้ประชาชนอยาก เข้าถึงและเข้าใจ ข้อมูลความรู้ เพื่อ เพิ่มความรู้และความครอบคลุม (Create demand) ตามเส้นทางชีวิตและสุขภาพ
2. เป้าหมาย Smart longest living and healthiest Citizen (ผู้มีอายุยืนยาวพร้อมสุขภาพยอดเยี่ยม เป็นหลักชัยให้สังคม) กิจกรรมสำคัญคือ
 - 2.1. ส่งเสริมการสื่อสารและความรู้ด้านสุขภาพ (Health Literacy) โดยใช้คู่มือดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ “ไม่ล้ม ไม่ล้ม ไม่ซึมเศร้า กินข้าวอร่อย” ทั้งแบบสมัยใหม่ Application, Digital Health และแบบคุ้นเคยเดิม
 - 2.2. สร้างพื้นที่ต้นแบบการบูรณาการพัฒนาคูณภาพชีวิตผู้สูงอายุ (ศพอส) จำนวน 879 แห่ง ด้วยรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งชมรม/โรงเรียน/วิทยาลัย ผู้มีอายุยืนยาว ด้วยเครื่องมือและเทคโนโลยีผสม เก้าใหม่.
3. เป้าหมาย Disruptive Health PPP Model by Health Literacy (สร้างโมเดล การเปลี่ยนแปลง วิธีทำงาน การส่งเสริม ป้องกัน และปกป้อง ประชาชน ด้านสุขภาพ แบบใหม่และทันสมัย นำไปสู่การเปลี่ยนกระบวนคิดของคนที่อยู่ในระบบทั้งหมด) กิจกรรมสำคัญคือ
 - 3.1. สร้างเครื่องมือ และประเมินความรู้ด้านสุขภาพ ของประชากรไทย พร้อม ลงมือสำรวจระดับชาติ (National survey) ทุก 3 ปี เริ่ม ในปี 2560
 - 3.2. ปรับ Actual Services ในปัจจุบัน เป็น Health Literate Quality Services ในทุกกิจกรรม PPP
 - 3.3. พัฒนาระบบ Electronic Health & Mobile Health ที่จะถูกนำไปใช้งานอย่างกว้างขวาง
 - 3.4. เพิ่มแนวทางใหม่ในกระบวนการผลิตสื่อด้านสุขภาพและหาช่องทางเผยแพร่ข้อมูล ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตคนไทยในปัจจุบัน และอนาคต
 - 3.5. สนับสนุนการศึกษาวิจัย และจัดให้มี Center of Excellence ความรอบรู้สุขภาพและการสื่อสารสุขภาพ

4. เป้าหมาย GREEN & CLEAN Hospital ใช้ประเด็นปัญหาขยะติดเชื้อเป็นหัวหอกนำการเปลี่ยนแปลง โดย GREEN คือกิจกรรมย่อมาจาก G = Garbage ,R=Rest room ,E=Energy ,E = Environment ,E=Energy ,N=Nutrition ส่วน CLEAN คือ กลยุทธ์ ย่อมาจาก C=Communication ,L= Leading ,E=Efficiency ,A=Activity, N=Network โดยระบบกิจกรรมสำคัญ ได้แก่
 - 4.1. พัฒนาระบบฐานข้อมูลการจัดการมูลฝอยติดเชื้อ
 - 4.2. ปรับปรุงแก้ไขกฎกระทรวงว่าด้วยการกำจัดมูลฝอยติดเชื้อ พ.ศ.2545 และประกาศกระทรวงที่เกี่ยวข้อง
 - 4.3. พัฒนาระบบ Digital Infectious Waste Tracking Control
 - 4.4. พัฒนาศักยภาพบุคลากรเพื่อรองรับการใช้ระบบข้างต้น
 - 4.5. ขยายผลจาก GREEN & CLEAN Hospital ไปสู่ GREEN & CLEAN Community/Setting เพื่อนำไปสู่ Low Carbon Society ในท้ายที่สุด

โดยกำหนดกรอบเวลา 20 ปีเป็นดังนี้

1. ช่วง 5 ปีแรก จะเกิด Health Literate ในภาคส่วนของสาธารณสุข ได้เริ่มจาก กรมอนามัยก่อน และขยายผลต่อหน่วยงานอื่นของกระทรวงสาธารณสุข
2. ช่วงที่สอง 10 ปี ผลลัพธ์ ช่วง 5 ปีแรกจะส่งผลต่อช่วงที่สอง 10 ปี คือ ขยายผล Health Literate School เต็มทุกพื้นที่ ส่งผลให้วัยรุ่นเจริญเติบโต แข็งแรง เป็นคนดีมีวินัย เก่ง มีทักษะสุขภาพ พร้อมสูงคิสมส่วน (4 H คือ Head Hand Heart Health)ซึ่งจะส่งผลต่อในช่วงที่ 3 ต่อไป
3. ช่วงที่สาม 15 ปี คือ มี Health Literate Setting/Community เต็มพื้นที่ ส่งผลให้วัยรุ่นไทยมี life skill & Health skill ที่มีคุณภาพพอเพียง มีภูมิคุ้มกัน และมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์
4. ช่วงที่สี่ 20 ปี คือ คนไทยวัยทำงาน มีความรอบรู้ด้านสุขภาพสามารถจัดการสุขภาพภายใต้บริบทของตนเอง (Self Management) สังคมไทยเป็น Health Literate Society และ Low Carbon Society ส่งต่อให้เกิด Smart Longest living and Healthiest Citizens ผู้สูงวัยไทยอายุยืนยาว สุขภาพยอดเยี่ยมเป็นหลักชัยของสังคม โดยคาดหวังว่าจะทำให้คนไทยมีอายุคาดเฉลี่ยของการมีสุขภาพดีที่ 75 ปี HALE (Health Adjusted Life Expectancy) อายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด(Life Expectancy Rate) 85ปี ในปี 2579 (Smart Thai Citizen 4..0/ Healthy Environment/ Health literate Society)

โดยบทบาทของกรมอนามัยทำหน้าที่ ในการสังเคราะห์ ใช้ความรู้ และดูภาพรวมเพื่อกำหนดนโยบายและออกแบบระบบส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม โดยการประสานงาน สร้างความร่วมมือ และกำกับดูแลเพื่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อการดำเนินงานร่วมกัน